

עוצי השרה

מבית מכון - 'מרגניתא דרבי מאיר'

להוצאת תורות רבונ"ק לבית דראהביטש - סטרעליסק - סטריא

• פרשת בהר - בחוקתי תשפ"ג • גליון פ"ג •

שרה הנוטה

ביאור הלשון 'בעתם'
לפי שני הדיעות בחז"ל

ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה ועץ
השדה יתן פריו {ויקרא כ"ו ד'}.

וברש"י, בשעה שאין דרך בני אדם לצאת כגון
בלילי רביעיות ובלילי שבתות.

הטעם מה שאין יוצאין מהבתים
בלילי רביעיות ובלילי שבתות

והטעם מה שאין בני אדם יוצאים בלילי רביעיות
ובלילי שבתות מבתיהם, זה היה מחמת השדים
שהיה להם רשות להתהלך באותם הלילות בין
בני אדם, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל {פסחים
ק"ב ע"ב} "אל תצא יחידי בלילה דתניא לא
יצא יחידי בלילה לא בלילי רביעיות ולא בלילי
שבתות מפני שאגרת בת מחלת היא ושמונה
עשרה רבוא של מלאכי חבלה יוצאין וכל אחד
ואחד יש לו רשות לחבל בפני עצמו מעיקרא הו
שכיחי כולי יומא זמנא חדא פגעה ברבי חנינא
בן דוסא אמרה ליה אי לאו דמכרוזן עלך ברקיע
הזהרו בחנינא ובתורתו סכנתך אמר לה אי
חשיבנא ברקיע גוזר אני עליך שלא תעבורי
ביישוב לעולם אמרה ליה במטותא מינך שבק לי
רווחא פורתא שבק לה לילי שבתות ולילי
רביעיות", וממילא משום כן לא היו הבריות
יוצאין בלילי רביעיות ובלילי שבתות לרחוב
של עיר, כי היה בזה משום סכנה, וממילא הוא
זמן טוב לירידת הגשמים.

וממילא היום אין חוששין לצאת באלו הימים כי
כבר אמרו שם לקמן בסמוך, "ותו חדא זמנא
פגעה ביה באביי אמרה ליה אי לאו דמכרוזי עלך
ברקיע הזהרו בנחמני ובתורתו הוה סכנתך א"ל
אי חשיבנא ברקיע גוזרני עלייכי שלא תעבורי
ביישוב לעולם", וכו', ומשמע שם שאביי
מיטלם לגמרי שלא ילכו בין הבריות גם בלילי
רביעיות ובלילי שבתות.

ע"ה הוא עמוד העבודה, ויעקב אבינו ע"ה הוא
עמוד הגמילות חסדים.

ומדרך היצר הרע הוא כי בעת שיבוא האדם
לעסוק בתורה יבוא אליו בטענות לומר לו האיך
תעשה כדבר הזה ומה יהיה עם פרנסתך, וכמו
שאמרו בדורו של ירמיהו, וכמו"כ הוא כשבא
לעסוק בעבודה, וכאשר בא לעסוק בגמילות
חסדים אומר לו היצר הרע האיך תיתן מעותיך
לאחרים ומה ישאר לך, ואחר כך תצטרך לעמו
להרבה על הפרנסה ולא ישאר לך זמן לתורה,
וכך בא להסיתו בכל דבר שעושה.

אך האמת אינו כן וכמו שאמרו בגמ' תענית {ט'
ע"א} 'עשר בשביל שתתעשר', וכמו שנאמר
בכתוב {משלי י"ח ט"ז} "מתן אדם ירחיב לו",
ואין לך לחוש על כך.

וזהו שאמר הכתוב "בעתם" היינו של האבות
הק', ר"ל שאם תלכו בדרכי התורה הק' תמצאו
עת לכל כמו האבות הקדושים שמהו ומה לא
הניחו ידם, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל {ברכות
ל"ב ע"א} "תנו רבנן חסידים הראשונים היו
שוהין שעה אחת ומתפללין שעה אחת וחזורין
ושוהין שעה אחת וכי מאחר ששוהין תשע
שעות ביום בתפלה תורתן היאך משתמרת
ומלאכתן היאך נעשית אלא מתוך שחסידים הם
תורתם משתמרת ומלאכתן מתברכת".

והיינו שיש זמן ועת להכל, ואין לו לחוש שלא
לעשות מצוה אחת כי יפסיד בה מצוה אחרת,
וזהו 'בעתם' של האבות הקדושים אשר היה
להם יחד את כל דרכי העבודה, כך צריך אתה
להתהלך בדרכם, ועל ידי זה תזכו לגשמים
ושפע.

{ליקוטי "מאור ישראל"
מרבינו מהר"י זצוק"ל - כתבים}

והנה מקור הדברים הוא בגמ' בתענית {כ"ב
ע"ב} "ת"ר ונתתי גשמיכם בעתם לא שכורה
ולא צמאה אלא בינונית שכל זמן שהגשמים
מרובין מטשטשין את הארץ ואינה מוציאה
פירות דבר אחר בעתם בלילי רביעיות ובלילי
שבתות שכן מצינו בימי שמעון בן שטח שירדו
להם גשמים בלילי רביעיות ובלילי שבתות עד
שנעשו חטים ככליות ושעורים כגרעיני זיתים
ועדשים כדנירי זהב וצררו מהם דוגמא לדורות
להודיע כמה החטא גורם שנאמר {ירמיהו ה'
כ"ה} עונותיכם הטו אלה וחטאתיכם מנעו
הטוב מכם וכן מצינו בימי הורדוס שהיו עוסקין
בבנין בהמ"ק והיו יורדין גשמים בלילה למחר
נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחת החמה ויצאו
העם למלאכתן וידעו שמלאכת שמים בידיהם".

ולכאורה לפי שני הדיעות צריך להבין לשון
הכתוב מהו 'בעתם', דלפי הדיעה הראשונה
דהכוונה היא 'לא שכורה ולא צמאה אלא
בינונית' לכאורה אין הדבר תלוי כלל בעת
ובעונה, רק בכמות הגשמים, ולפי הדיעה השניה
אשר היא לכאורה יותר קרובה ללשון 'בעתם' כי
הוא תלוי בעת ובעונה, מ"מ צריך להבין הלשון
'בעתם' שהיה לו לומר 'בעתכם' כי הוא תלוי
בעת של בני אדם לצאת.

לכל זמן ועת - כמו אצל האבות הק'
וחסידים הראשונים

והנה הבעל הטורים כתב כי 'א"ס' בחוקתי
תלכו' הוא ר"ת אבת, וצריך להבין הענין בזה.

רק הענין כי אברהם יצחק ויעקב היו שלשה
עמודי העולם, תורה עודה וגמילות חסדים, כי
יעקב אבינו ע"ה הוא עמוד התורה ויצחק אבינו

לז"נ כקש"ת רבינו רבי ישראל בן קש"ת רבינו רבי מאיר סג"ל לנדא מדראהביטש זצוק"ל

עצי הקטר

הליכות ומנהגים – שבת [מ"ח]

המושך – קג. פיוט 'המבדיל בין קודש להול' היו רבותינו ז"ל מזמרין ברקידה², בניגון המקובל.

1. והנה עמדו רבים והרהרו על הנוסח שאומרים "זרעינו וכספינו ירבה כחול" שאינו יאה להיות מרודפי בצע.

ובספר "כתר שם טוב" רבי שם טוב גאגין ז"ל {עמ' תפ"א} כתב וז"ל: "האמת שלא תמצא תיבה זו בסדורים הקדמונים ובמחזור ויטרי ששם הובא שיר זה לא תמצא תיבה זו מוזכרת, ובלי ספק שהיא הוספה מאוחרת. ולפי דעתי אין הדבר נכון להתפלל על ריבוי הכסף, וזכורני שאיש מלומד מהגויים נטרעם עמי על תיבה זו, ואמר כי בזה יתן יד ללצים ולאויבים של ישראל לומר שהיהודים הם כל כך להוטים על ריבוי כסף שמתפללים עליה", עכ"ל.

וגם החתם סופר שהבאנו לעיל עמד בדבר זה קצת, ובמעשה רב {ק"נ} הביא כי הגר"א ז"ל נהג לומר מחמת כן "זרעינו ושלומינו ירבה כחול".

ובאמת בסידור 'סדר עבודת ישראל' כתב הנוסח 'זרעינו וכספינו ירבה כחול' אמנם בהערות שם ציין כי נוסח הספרדים אינו כן, רק אומרים 'זרעינו ירבה כחול', וכתב שכן נראה עיקר.

והנה באמת גם במחזור ויטרי נמצא הנוסח כך 'זרעינו ירבה כחול' אמנם מה נעשה לזאת כי בכל הנוסחאות הקדומות הנוסח הוא "זרעינו וכספינו ירבה כחול" כמו שאנו גילין לאומרו.

ואולי באמת אם היינו אומרים רק 'כספינו ירבה כחול' היה מקום לתרעומת בדבר, אבל כשאומרים "זרעינו וכספינו ירבה כחול" שניהם כאחד, אין בזה מקום פקפוק כלל, כי הכוונה היא "לחם לפי הטף", וכעין מה שאמרו רבותינו ז"ל {נדה ל"א ע"ב} "ואמר ר' יצחק דבי רבי אמי בא זכר בעולם בא ככרו בידו זכר זה כר דכתיב {מלכים ב' ו' כ"ג} "ויכרה להם כירה גדולה", עכ"ל, ובפרט על פי מה שאמרו שם "נקבה אין עמה כלום נקבה נקיה באה עד דאמרה מזוני לא יחבי לה דכתיב {בראשית ל' כ"ח} "נקבה שמך עלי ואתנה", על כן צריכין לבקש על זה להיות הממון לפי צורכנו, וכיון שהובטחנו להיות זרעינו כחול הים, ממילא אנו צריכים על אותו הדרך להיות ג"כ כספינו כחול הים.

וגם נראה דהוא זמן הראוי לבקש על הפרנסה, כמו שאומרים "ויתן לך" במוצא ש"ק, כי עתה הוא תחילת ימי המעשה, ועל כן ראוי ונכון הוא להזכיר גם כן הבקשה על המעות, וגם הנוסח שאומרים "וכספינו ירבה כחול וככוכבים בלילה, אפשר שהוא ג"כ על פי מה שנאמר {בראשית כ"ז כ"ח} "ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ" היינו 'כחול' הוא כנגד משמני הארץ, וככוכבים בלילה הוא כנגד מטל השמים.

2. נראה טעם הדבר כי זה הוא מכבוד השבת, כמי שמשלח מלך חשוב בשירים ובמחולות, כמו שנאמר {בראשית כ"ו כ"ט} "ונשלחך בשמחה ובשירים", וכך הוא דרך כבוד לאורח חשוב רם ונישא הבא אל ביתו.

ופע"א בא אצל רבינו מהר"ם זי"ע במוצאי שבת קודש רב אחד חשוב, ואחזו רבינו בעריכת ההבדלה ואחר כך יצא ברקידה של מצוה על פיוט המבדיל, והלה התלהב מאד מן המנהג הלזה, ללוות את השבת קודש בשירה ורקידה כראוי ויאה לכבודה של שבת "כי בשמחה תצאון ובשלום תובלון" ומאותה העת ואילך החל גם הוא נוהג כן.

מעט צרי

האם התורה לא ילידת בקלות?

השבוע מסיימים את חומש הקרבנות, בפרשת 'בחוקת' שם נאמר לעם ישראל ברכות וקללות, "אם בחוקתי תלכו" יהיה שפע וברכה, ואם חלילה להיפך... אז להיפך...

הקשר של הפרשה ליום טוב הקרב ובא, חג השבועות, הוא על פי מה שאמרו חכמינו ז"ל {מגילה ל"א ע"ב}

"תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת ושבתשנה תורה קודם ר"ה מאי טעמא אמר אביי ואיתימא ריש לקיש כדי שתכלה השנה וקללותיה בשלמא שבמשנה תורה איכא כדי שתכלה שנה וקללותיה אלא שבתורת כהנים אטו עצרת ראש השנה היא אין עצרת נמי ראש השנה היא דתנן ובעצרת על פירות האילן" – זאת היא איפה הסיבה שסידרו חכמים את סדר הפרשיות באופן שיקראו את פרשת בחוקת תמיד קודם חג השבועות, כי חג השבועות הוא מעין 'ראש השנה', ולומר לנו "תכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה".

אבל כשאנחנו מתבוננים בכל הענין הזה של הברכות והקללות, צריך לעמוד על עומקם של הדברים, האם אילו 'איומים' האם הקדוש ברוך הוא רוצה שנעבוד אותו מפחד שלא יביא עלינו רע? בשביל לקבל שפע וטובה? הרי המשנה מזהירה אותנו {אבות א' ג'} "אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הוו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס"?

השבוע נקרא בפרקי אבות {פ"ה מ"א} כך "בעשרה מאמרות נברא העולם. ומה תלמוד לומר, הלא במאמר אחד יכול להבראות, אלא להפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות, וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות", מה הכוונה הפשוטה של המשנה, מה הרעיון לברוא את העולם בעשרה מאמרות בשביל להיפרע מהרשעים וכו', האם באופן שהעולם היה נברא במאמר אחד לא יכלו להיפרע מהם על אותו עולם בדיוק שהרסו והשחיתו? ! וס' כלפי העונש שלהם מה זה משנה אם הם השחיתו עולם שנברא בעשר מאמרות או במאמר אחד, הרי העולם הוא אותו עולם, וההשחתה בסוף היא אותה השחתה?

אז כשמתכלים על הענין במבט שטחי אנחנו רואים את הברכות והקללות כשכר ועונש, אבל כשנסתכל עליהם לעומק נבין, כי זה בכלל לא שכר ועונש, אלא סיבה ותוצאה.

ונסביר, כשאדם עושה מעשה טוב הוא הופך את העולם למקום טוב יותר לחיות בו, הוא בעקיפין משפיע על כל העולם להיות אויר נקי יותר, פעולה טובה שאדם עושה לבד מזה שהוא עצמו נהפך לטוב יותר, הרי שכל הסובבים אותו חיים באווירה יותר טובה, וממילא כשהם חיים ככה יש להם מוטיבציה וכה להיות בעצמם טובים יותר, והם משפיעים הלאה על הסובבים אותם, יוצא מזה שבפעולה אחת קטנה שאדם עושה הוא משנה את כל העולם לטוב יותר, ולעומת כן בפעולה רעה להיפך.

זה הכוונה של התורה שאומרת "אם בחוקתי תלכו" יהיה שפע וברכה, זה תוצאה מתבקשת מאליה, תעשו טוב העולם יהפך למקום טוב, למקום של ברכה, למקום של שפע, תעשו חלילה רע, גם העולם שאתם חיים בו יהפך למקום שזוה.

אנחנו צריכים לדעת שלנו יש את הכוח לקבוע באיזה עולם אנחנו נחיה, אם נחיה בעולם של חסד, של אושר, ושל שמחה, או לחיות בעולם של רוע.

לכן קוראים את הקריאה של הברכות והקללות לפני מתן תורה, להכניס עמוק בראש ולהבין, שכל פעולה משליטה בעולם ברכה או קללה, זה ממש לא שכר על המעשים הטובים שלנו ולא עונש על המעשים הרעים שלנו, זה תוצאה של פעולה טובה שגוררת שהכל יהפך מסביב לטוב.

"בעשרה מאמרות נברא העולם" – הקב"ה בוודאי יכל לברוא את העולם במאמר אחד, אין בזה ספק, אז למה הוא ברא את העולם בעשרה מאמרות, "להפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות" – לתת לו מושג כמה הוא מזיק בכל פעולה שלו, ולעומת זה ליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימים את העולם שיבינו כמה טובים עושים בפעולה אחת של טוב, כל פעולה משפיע על עשרות חלקים, על כל הבריאה כולה.

עשה לך שרה

האם נשים מברכות על ספירת העומר?

ולפי זה פשוט שאין כוונתו לומר דמי שיודע שלא יוכל לספור כל הספירה לא יתחיל הספירה בברכה, אלא הכוונה הוא רק שלא יבוא לברך אחרי שביטלו הספירה יום אחד, ולפי"ז פשוט וברור שמי שעובר ניתוח וכדו' שלא יוכל לספור יום אחד מחמת שיהיה מוטל בתרדמת, אין לו לחשוש כלל להתחיל ולספור בברכה.

וממילא גם לנשים לא אסר כלל להתחיל ולספור בברכה, אף אם בוודאי יטעו יום אחד ולא יספורו, וכך גם מסתבר שלא אכפת לן אם יפסיקו דכל יום ויום הוי מצוה לספור, והא ראייה שמברכין בכל יום ויום ברכה חדשה, אף שהעיקר הוא לספור מ"ט ימים, מ"מ כל יום ויום שסופר יש בו מצוה בפני עצמו.

ורק דיש חשש שהנשים לא ידעו הדין, ואם יטעו יום אחד ולא יספורו ימשיכו למחרתו בברכה, על כן צריך ללמדם קודם לכן הדין ולומר להם שאם מפסידין יום אחד הספירה שוב אין להם לספור בברכה, ואז שפיר יש להם להתחיל ולספור בברכה כדת וכדין.

וגם הטעם השני שכתב השלחן שלמה שאינה מבינה מה היא ספרת, היינו משום שבזמניהם בחו"ל היו הנשים דוברות שפת האידיש, ולא היו בקיאות בשפת לשון הקודש, וכידוע אשר היו קוראות בספר "צאינה וראינה" שהיה באידיש דווקא, אבל בזמנינו אנן שהנשים בקיאות בלשון הקודש, על כל פנים בארץ ישראל, בוודאי יכולות לספור בברכה.

פטורות מהם מ"מ אם עושות את אותו המצוה יש "איזה תועלת במקצת מצד מעשיהם", מכל מקום שונה מצות ציצית תפילין וספירת העומר, אשר העושה אותם הרי היא בכלל הפטור מן הדבר ועושה נקרא הדיוט – ודבריו מיירי אפילו על ספירה בלא ברכה.

ובדבריו יש אריכות העיון, ואכ"מ, מ"מ למעשה נשים ידין קיבלו לספור עם ברכה ומעשיהם על פי גדולים.

והנה פשוט דברי המשנ"ב לומדים כל האחרונים דהיינו שאם ברור לו לאדם שלא יוכל לספור יום אחד, ממילא אין לו להתחיל בספירת העומר בברכה כלל.

אמנם יש לתמוה על דברי המשנ"ב שהרי מקור דבריו הביא מה"שלחן שלמה" לרבי שלמה זלמן מירקש זצ"ל אב"ד מיר, שכתב {סי' תפ"ט סעי' ג'} וז"ל: "נשים פטורות מספירת עומר דהוי מ"ע שהזמן גרמא, אך שויו עלייהו חובה, ונ"ל דעכ"פ לא יברכו דהא בודאי יטעו ביום א' ולא יודעין הדין, ועוד דהא אינה מבינה מה היא סופרת ובוהא מאד צריך להבין מה שהוא אימרו דאם לא כן לא יצא, ויותר טוב לספור בלשון שמבין מבלשון הקודש שאינו מבין".

והנה כשנדקדק בדברי בעל ה"שלחן שלמה", נראה דהוסיף ואמר "ולא יודעין הדין" לכאורה מה שייך ענין זה לידיעת הדין כלל? ! על כרחך כוונת השלחן שלמה הוא דהנשים יטעו יום אחד ולא יספורו, ולמחרת לא ידעו ששוב אינם מברכות אחר שכבר הפסידו הספירה אתמול, וזהו כוונתו "ולא יודעין הדין".

הנה אין עניינינו בנידון זה שלפנינו לרדן לגבי פלוגתת הפוסקים הכללית לגבי נשים שאינם מחויבות במצות עשה שהזמן גרמא אם יש להם לברך עליהן אם לאו, והוא נושא ארוך בפני עצמו, ואנו דנים על פי מנהגינו שנשים מברכות על מצות עשה שהזמן גרמא, מה דינם לגבי ברכה על ספירת העומר.

במשנ"ב {סי' תפ"ט ס"ק ג'} "ונשים ועבדים פטורות ממצוה זו דהוי מ"ע שהזמן גרמא וכתב המ"א מיהו כבר שריא עלייהו חובה וכמדומה דבמדינותינו לא נהגי נשי כלל לספור, וכתב בספר שולחן שלמה דעכ"פ לא יברכו דהא בודאי יטעו ביום אחד וגם ע"פ רוב אינם יודעים פירוש המלות".

הנה על עצם הענין מה שכתב כי 'בוודאי יטעו ביום אחד' – צריך ברור מנין קביעה זו, כי בסתמא אין סיבה לומר כי הנשים זוכרים יותר מאשר הנשים, אלא אם כוונתו היא משום שנשים אינם מתפללות ערבית במנין, ומשום כך קרובים מאד לבוא לידי שכחה, א"כ לפי"ז יהא עולה שכל מי שאינו רגיל להתפלל ערבית במנין יהא אסור להתחיל לספור ספירת העומר במנין

והנה במקומותינו נוהגות נשים רבות לספור בברכה, ועושות כן על פי גדולים, ובאמת לפלא כי המשנ"ב החמיר בזה כדעת יחיאה, אשר לא הזכירו דין זה כל הפוסקים הקדמונים.

יש לציין חידוש גדול אשר הביא ה"בן איש חי" לתשובה ארוכה בספרו 'שו"ת רב פעלים חלק סוד ישרים סי' י"ב' כי אף אשר בכל מצוות שהנשים

שרפי קודש

הרה"ק רבי שמואל אליהו מזוואלין זי"ע – כ"ו אייר ה'תרמ"ח

הוריו – אביו הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זי"ע ואמו מרת מיכלא ע"ה בת הגאון רבי משה זצ"ל אבדק"ק קיקעל בן הגאון רבי אהרן אליהו זצ"ל מדוואהרט.

לידתו – נולד ביום ל' שבט ה'תק"פ בעיר פלונסק שבפולין.

נו"ב – בשנת ה'תקצ"ו נשא את מרת מלכה ע"ה בת רבי צבי הירש רייבקאבסקי ז"ל, לאחר פטירתה נישא בזיווג שני את מרת חיה שרה ע"ה בת רבי מתת' הכהן קארנבליט ז"ל מק"ק ווארשא, בן רבי יהושע לייב הכהן קארנבליט ז"ל, וחתן הגאון הגדול רבי נתן המכונה נתק"ה שפיגלגלס זצ"ל ראב"ד ווארשא ובעל "מאורות נתן", בזיווג שלישי נשא את מרת הדסה לאה אילנבלום ע"ה.

רבותיו – מאביו הק' שהיה רבו המובהק.

פעילותו – לאחר הסתלקות אביו הק' זי"ע, ואנשי העיר קוזמיר חפצו כי יהיה העדה בעירם, ובאותה העת קראוהו ראשי קהילת זוואלין וביקשוהו לשאת עטרת ההנהגה בעירם, ושם ימנהו לרב דמתא ואדמו"ר כאחד, ובהיותו אשר בעיר קוזמיר כיהן ברבנות העיר גיסו הגה"ק רבי משה דוד מקאלושין זי"ע, על כן בחר לשבתו בעיר זוואלין שם נתמנה לרב דמתא ומנהיג העדה, נודע בכח נגינתו העצומה אשר עוררה לבבות ישראל, ועם זאת הפסיק להשתמש בכח זה מחמת הזהירות העצומה הנדרשת בה, הנהגתו היתה באימה ובריאה, ומשך אחריו אלפי ישראל.

תורתו – ליקוטים מתורתו נמצא בספה"ק דברי ישראל לבנו הרה"ק רבי ישראל ממודז'ין זי"ע.

זרעו – מזיווג ראשון נולדו לו: בנו הרה"ק רבי משה אהרן מזוואלין זי"ע, בתו מרת רבקה ע"ה ז' רבי אלימלך גרוזינצקי ז"ל, בתו מרת מיכלא ע"ה ז' רבי יעקב קימעל ז"ל מקלאמנטאו, בתו מרת חנה ע"ה נישאה לרבי יוסף ריינמאן ז"ל, בתו הילדה דבורה ע"ה, בנו הרה"ק רבי ישראל ממודז'ין זי"ע, מזיווג שני נולדו לו: בנו הילד יחזקאל ע"ה, בתו מרת שבע ע"ה ז' הרה"ק רבי מאיר מנחם פינקלר מראדושיץ - פיעטרקוב זי"ע, בנו הרה"ק רבי חיים בנימין מזוואלין זי"ע, בנו האברך רבי עובדיה זצ"ל, בתו מרת קאמא ע"ה נישאה להרה"צ רבי ליכוש מאז'רוב זצ"ל, בתו מרת שפרה ע"ה ז' נחמיה ספירשטיין ז"ל, מזיווג שני נולדו לו: בנו הילד ישעיהו אפרים ע"ה, בתו מרת יוכבד ע"ה נישאה ללהרה"ק רבי נתן דוד הלוי אפשטיין מניישטאט זי"ע בן הרה"ק רבי חיים מאיר הלוי מניישטאט זי"ע, בתו הילדה אסתר צביה ע"ה, בנו הרה"ק רבי יעקב ירחמיאל מראדום זי"ע, בתו מרת רחל חיה ע"ה ז' רבי יצחק דוד קופר ז"ל.

הסתלקותו – נסתלק לגני מרומים ביום כ"ו אייר ה'תרמ"ח ומנו"כ בביה"ח העתיק בזוואלין.

שמעתי מפי אמו"ר {הרה"ק רבי אפרים בן הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע} וצללה"ה, שפעם אחת בעת עסקו במו"מ היה טרוד מאד ונודמו לו יגיעות ומגיעות הרבה הרבה היה ביכלתו ללמוד שיעוריו כראוי והיה לו עג"נ גדול מזה, והתנצל את עצמו לפני אחיו הה"צ הק' מהרש"א זצ"ל מזוואלין, והשיב לו שיעשה בעבודת ה' לעת עתה כפי מה שביכלתו לעשות, ואמר לו עוד שאף אם נפלאות הצדיקים - רי"א ו"כ 751 האדם טרוד ככה שאף כמעט אינו מבין בפירוש המלות מרות טרדותיו מכל מקום מזה לא יזוע ותפול וילמוד כך כי הדיבור בתורה ובתפלה אף שאדם בלא הבנת הלב הוא א"כ חשוב ונעלה מאד לפני השי"ת ועולים למעלה {ספה"ק דברי משה להרה"ק רבי משה מקוזמיר זי"ע}

קטפי גנוזות

חקרי המכון – תולדות הגה"ק רבי יואל משה זצוק"ל אבד"ק גאליגור ולינסק אבי רביה"ק מסטריא זי"ע [ג']

מאד, תיכף החל לגדול שיח שושנים הדור במראהו ונפלא בצבעיו וכיסה את כל חלקת ציונו המצוינת אשר זה עתה נכנסה בו גוף קדוש זה.

דבר זה היה למעלה מכל דרך הטבע שהרי לא יתכן שיגדל פרח הדור כזה ללא מגע יד אדם אשר עמל להשקותו זמן רב, ובודאי שלא יעלה על הדעת שיגדל פרח כזה תוך דקות אחדות, חלקת מחוקק ספון של הגה"ק רבי יואל משה זצוק"ל נתייחד מכל מראה בית החיים העתיק אשר העלה קוצים ודרורים והיה המקום לחרדת אלוקים, והבינו הכל אשר זה עתה נגלה לעינים מעשה נס להראות את קדושת הגוף השוכן שמה.

שלום רב על משכבו

בית החיים קירקוט [kirkut] בלינסק, הינו מן הבתי חיים היותר עתיקים בכל רחבי פולין, וישנו בו קברים עתיקים מלפני לערך שמונה מאות שנה.

באורח פלא בית החיים זה בניגוד לכל האחרים שרד את אימי השואה, וכמעט שלא נגעה בו יד זרים, המון מצייבות נשארו על מקומם, לערך כאלפיים מצייבות ויותר, המתוארכות לתקופות שונות הפרושות על פני מאות שנים.

זאת בעקבות הסכם מולוטוב – ריבנטרופ לחלוקת פולין בין גרמניה הנאצית לברית המועצות, בשנת תרצ"ט כאשר קן הגבול עבר על נהר הסאן, ובהיות כי העיר לינסק – היא ארץ, יושבת על גדתו המזרחית של נהר הסאן, נפלה בחלקה של ברית המועצות.

עם זאת בשנת ה'תש"א חזרו הגרמנים וכבשו את העיר מידי הרוסיים, אך בהיות והיה זה תחת שליטה רוסית חלקית לא פגעו במבני העיר, וכך היו אצורותיה היהודיים לה לשלל.

בית החיים בנוי בעלייה תלולה וקשה מאד, כאשר בראשה טמונים גדולי רבני ומנהיגי העיר.

והציפורים, רק לאחר שנטמן גופו הטהור של הגה"ק רבי יואל משה זצוק"ל בין רגבי העפר בקבר אשר נכרה עבורו בבית החיים העתיק דלינסק או אז החלו כולם אחד לאחד לעזוב את המקום ולא נשאר מהם אחד לפליטה.

תמונה עתיקה של מראה בית הכנסת בו כיהן הגה"ק רבי יואל משה זצוק"ל (התמונה צולמה מבית החיים אשר בסמיכות מקום)

כאשר ראו זאת אנשי המקום אזי ידעו והבינו אשר זכות גדולה עמדה לעירם בכהונת הגה"ק רבי יואל משה זצוק"ל כבוד בעירם, ואשר זכו להתענג על רוחו הגדולה אשר אפפה את העיר כולה, ואף זכו ליטול עצה ותושיה מן אדם גדול כל כך, אשר שמים וארץ וכל צבאם מבכים מרה את אבדו הצדיק מן העולם, ועתה נותרו המה ללא משען ומשענת.

יפרח כשורשנה

כמו"כ מביא הוא שם, כי המון העם אשר נכח בעת קבורת הגה"ק רבי יואל משה זצוק"ל זכה להיות נוכח למעמד הוד ופלא אשר על אף דרכו בקודש להסתיר את רום מדרגותיו ומעלותיו הנשגבים אך משמאי קא זכו ליה להעיר אודות גדולתו ורוממותו.

אחר אשר נסתם הגולל על גופו הטהור של הגה"ק רבי יואל משה סג"ל לנדא זצוק"ל ארע דבר פלא

עוף השמים יתן קול בכי

הגה"צ רבי שמואל מאיר הכהן הולענדער זצ"ל מביא בהקדמת ספרו "מהרש"ם הכהן על התורה" דבר פלא והפלא אשר ארע אחר הסתלקותו של הגה"ק רבי יואל משה סג"ל לנדא זצוק"ל אבד"ק גאליגור ולינסק, אשר תיכף עם הסתלקותו החלו לפתע נוהרים יונים וציפורים רבים פרחו כולם ונתקבצו כאחד על גג ביתו של הגה"ק רבי יואל משה זצוק"ל והיו מציצים בקולות רמים, לכל שומעיהם היה נשמע הדבר אשר היקום כולו מצטרף לבכיית הבריות על אובדנו של צדיק מופלא זה.

תמונה עתיקה מלפני השואה מבית הקברות בלינסק מקום מנו"כ של הגה"ק רבי יואל משה זצוק"ל

אך בזאת לא הסתיים עדיין הדבר, כאשר החל המון העם לחלוק את כבודו האחרון וללוות את הגה"ק רבי יואל משה זצוק"ל למנוחת עולמים, תיכף כאשר יצאה המיטה את פתח הבית החלו כל היונים והציפורים להתרומם לאיטם והיו עפים באויר ומסוככים על פני המלווים משך כל הלילה, כך ליוו את הגה"ק רבי יואל משה זצוק"ל כל הדרך הארוכה מביתו עד לבית החיים, אף כאשר נעצרה הלוויה על יד בית המדרש הגדול שבעיר נעצרו עמה כל היונים

שבעא דנחמתא

בצער רב וביגון קודר הננו משתתפים באבל הגדול על הסתלקותו של ידידנו הנכבד והנעלה, בא"ב להרה"ק בעל ה"ביכורי אביב" מראדזימין זי"ע, אשר אור עוזו לההדיר ספרו הק', עדין הנפש ואציל המידות, איש אשר רוח בו, חכמתו קודמת למעשיו, הרה"ח רבי מרדכי גוטרמן ז"ל

בזאת נשגר ברכות תנחומים לנוו"ב תחי'

ולבניו ידידנו היקרים

הרה"ח ר' יעקב אריה שליט"א ולאחיו הרה"ח ר' מאיר שליט"א ולחנתיו היקרים שליט"א היושבים בעמק הבכא

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד, שלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולכם, ובנחמת ציון וירושלים תנוחמו, ושמחת עולם על ראשיכם

הפצת הגליון נדבת ידידנו הנכבד

הרה"ח ר' זאב רבינוביץ שליט"א

לע"ג אביו הרה"ג ר' יוסף שלמה בן רבי אשר ירחמיאל ז"ל נלב"ע כ"ב אייר ה'תשס"ז

ולע"ג אחיו הרה"ח ר' דוד

בן הרה"ג ר' יוסף שלמה ז"ל נלב"ע ד' סיון תשפ"א ת.נ.צ.ב.ה.

יו"ל ע"י מכון "מרגניתא דרבי מאיר" דראהביטש רח' יעבץ 2 בני ברק לתרומות – הארות והערות – והצטרפות לרשימת התפוצה נא לפנות לטל'

0548421038

או לדוא"ל

mdm1038@gmail.com

© כל הזכויות שמורות

שהשמחה במעונם

נשגר בזאת ברכת

מזלא טבא וגדיא יאה לידידנו היקרים

הרה"צ רבי יהושע אלעזר הלוי הורוויץ שליט"א רב דקהל "באר שמואל" אונסדורף – בורו פארק חדב"ג רבינו מהר"ם זצוק"ל ולבנו הרה"ח ר' יוסף שליט"א לשמחת הולדת הנכדה / הבת בשעט"ו מ ולמז"ט

כה יתן ד' וכה יוסיף שפע רב ממעון הברכות ואך טוב וחסד ירדפוכם כל הימים

הפצת הגליון נדבת ידידנו הנכבד הרה"ח ר' שלמה וייס שליט"א

לרגל שמחת החלאקה לבנו הילד יהודה שיחי' בשעט"ו ולמז"ט